

ЗВЕРНЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ “ЗАКЕРЗОННЯ” ДО МАРШАЛКА СЕЙМУ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА ПАНІ ЕВИ КОПАЧ У СПРАВІ АКЦІЇ “ВІСЛА”

*Маршалкові Сейму Республіки Польща
пані Еві Копач*

Високоповажна пані Маршалек Сейму!

Ми, керівники суспільно-культурних товариств і ветеранських організацій депортованих українців із Південного Підляшся, Холмщини, Надсяння, Західної Бойківщини та Лемківщини, які входять до об'єднання “Закерзоння”, звертаємося до Вас у зв'язку з відмовою розглянути на пленарному засіданні Сейму Республіки Польща підготовлений проект ухвали у справі акції “Вісла”.

Депортаційна акція “Вісла” була проведена польським комуністичним режимом на засаді колективної відповідальності під приводом ліквідації угруповань УПА на Закерзонні. Насправді ж факти свідчать, що у 1947 році діяльність українського підпілля на теренах південно-східної Польщі не становила реальної загрози для тодішнього режиму.

Справжньою метою акції “Вісла”, яку польські комуністичні правителі у своїх директивних документах з грифами “цілком таємно” і “таємно” старанно приховували, було “остаточно розв'язати українську проблему в Польщі”. Йшлося про тотальну депортацію українців на північно-західні території повоєнної Польщі, “поселюючи їх там у можливо найбільшому розпорощенні”, “де вони швидко асимілюються”, тобто полонізуються.

Щоб остаточно розвіяти у будь-кого сумніви щодо справжньої мети акції “Вісла”, наведемо ще фрагменти з двох нормативних польських документів того часу.

1. Після закінчення акції “Вісла” з'ясувалося, що депортація обминула українців з трьох повітів Люблінського воєводства (Красноставський, Замостянський, Білгорайський), де практично були відсутні прояви діяльності українського націоналістичного підпілля.

Виправляючи цей недогляд, Державний комітет безпеки Польщі у спеціальній інструкції з грифом “таємно” від 1 серпня 1947 року наказав відповідним виконавчим структурам, що “в принципі всі українські родини з цих повітів, незважаючи на ступінь лояльності та партійну належність, мають бути виселені”.

2. У таємній директиві Міністерства повернутих земель від 10 листопада 1947 року, яка визначала нові засади розміщення українців на західних та північних землях Польщі, говорилося: “Засадничою метою переселення поселенців «W» є їх асиміляція в новому польському середовищі, слід докласти всіх зусиль, щоб ця ціль була досягнута. Не вживати до цих поселенців назви «українець»”.

Депортаційна акція “Вісла” супроводжувалася жорстокими репресивними заходами. Через слідчі катівні концтабору в Явожно, як правило, без жодних правових підстав до березня 1949 року пройшло майже 4000 українців. Від нестерпних катувань, знущань, голоду, хвороб там загинуло 162 ув'язнених українців.

На довершення на підставі урядових декретів у 1949 році все колишнє майно українців, їхніх громадських та релігійних організацій перейшло у власність держави.

За часів панування тоталітарних режимів на Закерзонні руйнувалися церкви, українські цвинтарі, тобто матеріальні свідчення споконвічної присутності українців на цих землях.

Принципово важливою, на наш погляд, є також правова оцінка акції “Вісла” – її фактична нелегальність. Адже рішення про примусову депортацію українців ухвалили Політбюро ЦК ПРП та неконституційна Президія Ради Міністрів, які не мали компетенції для ухвалення таких рішень.

Як заявили учасники II Конгресу українців у Польщі, що проходив з нагоди 65-річчя акції “Вісла” 28-29 квітня 2012 року в Перемишлі, “мети, яку поставила перед собою польська комуністична влада, не досягнуто”.

Тож не дивно, що під час підготовки та попереднього розгляду в Сеймі виваженого проекту ухвали у справі акції “Вісла” антиукраїнські кресові та комбатантські організації, виправдовуючи цю злочинну акцію комуністичної влади, своїми зверненнями, протестами зчинили небувалий тиск на керівництво Сейму, щоб не допустити її розгляду на пленарному засіданні Сейму.

Допущені ними особисті випадки проти голови сеймової Комісії національних і етнічних меншин українця Мирона Сича залишаємо на їхній совісті без коментарів.

Дуже жаль, що таку саму антиукраїнську позицію у Сеймі зайняли представники окремих політичних партій. Дійшло до того, що окремі з них навіть виправдовували злочинну депортаційну акцію “Вісла”, вимагаючи від українців попередньо засудити, з їхнього погляду, геноцид поляків, здійснений УПА на Волині.

На наше глибоке переконання, не можна взаємопов'язувати депортаційну акцію "Вісла", здійснену польським комуністичним режимом у повоєнному 1947 році щодо своїх громадян української національності, з взаємною польсько-українською боротьбою на Волині, яка точилась у складні воєнні роки за політичне і державне майбутнє цієї землі.

Дуже прикро, що під час цієї братовбивчої збройної боротьби, яку часто інспірували та підтримували зовнішні сили, гинули беззахисні люди похилого віку, жінки, діти. Гинули як поляки, так і українці. Гинули як на Волині, так і на Холмщині, в усьому Закерзонні. Гинули не тільки у 1943 році, а й у попередні та наступні роки.

Ми схиляємо наші голови перед усіма невинно убієтими у ці складні роки.

У політичній і правовій оцінці акції "Вісла", як і трагічних подій взаємної українсько-польської братовбивчої боротьби сорокових років минулого століття, є неприйнятною політика подвійних стандартів, а тим більше очевидна фальш.

З повагою

Голова Об'єднання "Закерзоння", голова Львівського регіонального суспільно-культурного товариства "Надсяння" Володимир Серєда; голова Львівського обласного суспільно-культурного товариства "Холмщина" Іван Банащук; голова Львівського обласного суспільно-культурного товариства "Любачівщина" Григорій Горох; голова Львівського обласного товариства Всеукраїнської організації "Лемківщина" Степан Майкович; голова Івано-Франківського обласного суспільно-культурного товариства "Надсяння" Григорій Керницья; голова Івано-Франківського обласного суспільно-культурного товариства "Бойківщина" Дарія Петречко; голова Тернопільського обласного суспільно-культурного товариства "Надсяння" Василь Мосула; голова Волинського обласного ветеранського громадсько-культурного товариства "Холмщина" Микола Онуфрійчук; голова Рівненського суспільно-культурного товариства "Забужжя" Петро Куделя.

Коментар голови Об'єднання товариств депортованих українців "Закерзоння" Володимира Серєди

Депортаційна акція "Вісла" 1947 року – яскравий приклад етнічної чистки з елементами геноциду, здійсненої повоєнною тоталітарною польською державою стосовно своїх громадян української національності.

Комісія національних і етнічних меншин Сейму, що її очолює українець Мирон Сич, після гострих дискусій ще наприкінці минулого року підготувала до розгляду на пленарному засіданні Сейму лаконічний проект резолюції у справі акції "Вісла".

Проект резолюції був підготовлений в умовах спротиву різних польських кресових та ветеранських (комбатантських) організацій і опозиційних депутатів.

Згідно з проектом, Сейм констатує порушення основних прав депортованих українців. Сейм визнає використання характерної для тоталітарних режимів засади колективної відповідальності. Сейм визнає ув'язнення – як правило, без правових підстав – майже чотирьох тисяч українців до концтабору в Явожно. Таким чином, Сейм РП засуджує акцію "Вісла". Така суть запропонованого проекту резолюції Сейму.

Його розгляд було призначено на 3 січня цього року. Однак цього не сталося. Конвент сеньйорів (дорадчий орган Сейму) і особисто голова Сейму несподівано зняли на невизначений термін це питання з порядку денного. Очевидно, не витримавши тиску.

Депортаційна акція "Вісла" і репресивні щодо українців заходи, що її супроводжували (концтабір у Явожно, діяльність військового суду Оперативної групи "Вісла"), для нас в Україні – депортованих з українських етнічних теренів сучасної південно-східної Польщі – дуже близькі та болючі. Адже ці трагічні події понівечили долі майже 150 тисяч українців – колишніх наших краян, односельців, сусідів, часто родичів.

Для нас є безсумнівним, що депортаційна акція "Вісла" є яскравим прикладом етноциду, а якщо точніше – прикладом етнічної чистки з елементами геноциду, здійсненої повоєнною тоталітарною польською державою стосовно своїх громадян української національності. Тож ще на початку лютого 2013 року від імені Об'єднання товариств депортованих українців "Закерзоння" ми звернулися до голови Сейму пані Еви Копач у зв'язку з відмовою розглянути на пленарному засіданні Сейму підготовлений проект ухвали у справі акції "Вісла".

На жаль, до сьогодні відомостей про подальшу долю цього проекту немає. Вважаємо за доцільне оприлюднити наше звернення.

(За матеріалами <http://www.istpravda.com.ua/articles/2013/07/30/132432/>)